

HERENCSENYI

HERENCSENYI KÖZSÉG KÖZÉLETI
HAVILAPJA

2008. AUGUSZTUS

Hírmondó

Kedves Olvasó!

Elszállt a nyár, a fiatalok számára kezdődik az iskola, mi idősebbek pedig úgy érezzük, hogy egyre gyorsabban pörög az idő kereke. Vajon mi történt 2008-ban, amit megjegyez az emlékezet, és mit tartogatnak a hátralévő hónapok? Elmondhatjuk majd, hogy különösen csapadékos volt a nyarunk, bár az egykor oly bővízű patakjaink medre jobbra száraz, úgy tűnik a sok eső is kevés. Elmondhatjuk, hogy a Teremtő jó gyümölcstermő évet adott nekünk, és igen bőségesen termett a gomba is erdeinkben. Jól sikerült a Palócbúcsúnk, vendégeink jóhírünket vitték a világba. A nagyvilág számára a szenzáció az olimpia volt, amin mi magyarok rosszul szerepeltünk. Érdekes volt viszont, hogy a távoli Pekingben, a szurkolók zászlai között rendre feltűnt egy piros-fehér zöld is Mohora felirattal. Ahányszor megláttam, mindig megdobbant a szívem, olyan érzés volt, mintha én is ott lennék. Ez az összetartozás, amit kezdünk elfeledni.

Előttünk van még az év harmada. Szeptember 13-án, szombaton szüreti felvonulást és bált rendezünk, sokan jelezték részvételüket a környékről is. Falunk Szent Mihály napi búcsúja mellett hagyományt teremtettünk a Szent Márton napi fonóval. Ünnepeink mellett azonban a dolgozós hétköznapok, megfontolt döntések is várnak ránk. Ilyen megfontolt, messzire ható döntés vár a képviselő testületre körjegyzőség kérdésében. Mindenki átérzi a tét súlyát, számba veszi mind a támogató, mind az elutasító érveket, és a község polgárainak véleményét sem hagyja figyelmen kívül.

Kérem a bizalmukat és a türelmüket!

Pekár István

Vallomás a szülőföldről

Nézzünk egymásra néha

Már 18 éve, hogy elköltöztünk férjemmel szülőfalunkból, de örökre herencsényiek maradtunk. A Külkereskedelmi Főiskola befejezése után – munkahelyeinkhez igazodva – Budapesten laktunk rövid ideig, majd Szécsénybe költöztünk. Végül Balassagyarmaton telepedtünk le férjemmel és 2 gyermekemmel. Jelenleg a balassagyarmati Szalézi Kollégiumban dolgozom. Mind szüleim, mind férjem szülei és nagymamáink is Herencsényben élnek. Sőt, mi több, testvérem, Ildikó és férjem testvére, Perjési Attila is szülőfalunk lakosai. Általuk teljes mértékben nyomon követhetjük falunk sorsát.

Mióta elkerültünk otthonról, nem emlékszem olyan vendégségre, vagy falunapra, amelyikről hiányoztunk volna. Lányom, Zsófia minden egyes búcsú alkalmával magára ölti a mamája által készített gyönyörű népviseleti ruhákat: az egyházi ünnepek és templomunk búcsúja alkalmával a Máriás lányokkal „Máriás ruhában” viszik a Máriát, a Keresztbúcsúkon a piros viseletüket veszik fel, a szüreti bál alkalmával magyar ruhába öltöznek.

Mindkét gyermekem különleges érdeklődést tanúsít a népi kultúra iránt. Zsófi a szécsényi Iglice Néptáncgyűttesben táncol, de gyakran megméretteti magát népdalversenyeken is herencsényi népdalokkal. Peti a falu nagy eseményeiről – a Keresztbúcsúkról, falunapokról, Márton napi fonókról – filmfelvételeket készít. Sokszor filmvégre kapja nagymamámat, Bartus Jánosnét, aki csak mesél-mesél a régmúltról. A felvételek segítségével egy gyűjtőmunkát is készített, feltárva a palócok gyönyörű világát.

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

Nézzünk egymásra néha

A herencsényi hagyományokat bemutató előadásával számos sikert ért el többek között a Tudományos Diák Konferencián is.

Ma felnőttként, sokszor jut eszembe a herencsényi gyermekkorom világa, az a világ, amely a mainál sokkal tisztábbnak, önzetlenebbnek és őszintébbnek tűnt. Eszembe jutnak a nagy falusi

Zsófia herencsényi viseletben

lagzik, amelyet két helyen is tartottak, napközben a menyasszony-, este a vőlegényháznál. Mekkora összefogást mutattak a rokonok és szomszédok egy-egy lakodalom alkalmával! Az emberek – félretéve saját munkájukat – egész héten ott sürgölődtek-forgolódtak a lagzis háznál. Előző szombaton a férfiak felállították a sátort az udvarban, az asszonyok meggyúrták a csíkot a tyúkhúslevesbe. Lagzi előtti pénteken került sor a disznóvágásra, a tyúkok tisztításra, a lepénysütésre. Majd a „nagy napon” a gazdasszonyok a sátor alatt felállított katlanokban főzték a jobbnál jobb étkeket kb. 150–200 főre. A közelebbi rokonok a vőfély irányításával részt vettek a felszolgálásban, tálalásban. A „bokrétás lányok” pedig az érkező fiúk zakójára tűzték fel a bokrétákat. Azt lehet mondani, hogy szinte az egész rokonság kivette a részét a lagzis munkálatokból, sőt megtiszteltetésnek tartották a rájuk bízott „posztot”.

Nagymamám elbeszéléseiből megtudtuk, és igen érdekesnek találjuk, hogy még az ő idejében a lagzikat – szombat helyett – keddszerda-csütörtöki napokon rendezték, pénteken azért nem tarthatták, mert az emberek böjtöltek, nem ehettek húst, szombaton pedig azért nem, mert ha másnap hajnalig tartott volna a mulatság, vasárnap csak kevesen mentek volna a templomba.

Örömben és bánatban nagy volt az összetartás a rokonok körében. Vasárnap délutánonként rokonlátogatásokat tettünk egymáshoz. A vendégségbe más falvakból is érkeztek rokonok. Emlékszem, hogy Szent Mihálykor („Szemmihálykor” – ahogy nagymamám mondja) a karancssági rokonok is eljöttek, és az ő falujuk búcsúján minket is vendégül láttak. Aztán évek alatt lemorzsolódtak a rokonok..., s csak a szűk család maradt. Sajnos gyermekeim sem ismerik oly mértékben a rokonságot, mint amennyire mi annak idején. Ma már inkább munkahelyi és üzleti kapcsolatok szövődnek – nem ritkán érdekből – a rokon és szomszédi kapcsolatok helyett.

Emlékszem arra is, hogy mikor végigmentem Gándoron, bárkinek köszöntem, a köszönésemet fogadva mindenki hozzátette a „hol vótál?” vagy „hova mész, Eszti?” kérdést. Ma már Gyarmaton nem érdekli az embereket, hogy hol voltam, és hová megyek, sokszor még az utcabéliek sem köszönnek egymásnak.

Édesanyám mély hitének köszönhetően családjunk életében fontos szerepet kapott a vallás. Eszembe jutnak a Karácsony előtti „Szentcsaládok”, a szentkúti bú-

csúk, a csütörtöki imaórák. Előtte vannak Lengyel atya hittanórái, amelyeken egy-egy csínytevésre mindig elröpült az atya botja, de az órák végén mindig sor került az ajándékosztásra, melyre tolakodva vártunk a plébánia bejáratánál.

Édesanyámmal, testvéreimmel és unokatestvéreimmel, Bartus Csabival gyakran látogattuk meg a Gyürki-hegyi keresztet, mely a hegy oldalában helyezkedik el, a Palócok Vigyázó Keresztje alatt. Édesanyám máig is különleges tiszteletet és törődést tanúsít a kereszt iránt. Útközben gyönyörködtünk a csodálatos panorámában, teának való gyógynövényeket gyűjtöttünk: cikafarkfűt, kamillát, fodormentát és kakukkfűvet (édesanyám kukucs-kafűnek hívja). A keresztnél elhelyeztük virágjainkat, és elmondtuk imánkat a Mindenható felé. A Gyürki-hegy színhelyeül szolgált még a nagy játszásoknak, téli szánkózásoknak és kirándulásoknak is.

Láthatjuk, a mai modern világban kultúránk veszélybe került, ez a veszély nemcsak földrajzi határain, hanem inkább az emberi szív határain fenyeget. Az embereket annyira leköti saját gondjuk-bajuk, karrierjük építése, hogy közben „maguknak valókká” válnak, elidegenednek egymástól.

Nekünk, herencsényieknek – bárhol élünk is – felelősségünk és kötelességünk továbbvinni a szülőföldünkől szerzett értékeket: a hitet és az egymáshoz való ragaszkodást. Kultúránkat csak így tudjuk megmenteni gyermekeink számára. Törődjünk egymással, „*Nézzünk egymásra néha*” – ahogy Márai Sándor írja gyönyörű versében:

*„Barátim, egymásnak csak annyit adjunk, mint a fák, ha nyáron összehajolnak,
Egyszín virágok egymásra nevetnek, mint füvek bókolnak,
ha száll a nap,
Csak ennyit, csak egy nézést, kérdezőt, amiben biztatás van és szelíd
Jel, hogy magányos életünkben a nagy Erő él és ontja jeleit.”*

Perjésiné Kalmár Eszter

Régi játékaink

Harmadik alkalommal rendezték Endrefalván a Ménes-patakminti Játékiállítást és Fesztivált. A rangos eseményen nemzetközi hírű játékgyűjteményeket mutattak be, illetve több napon át régen elfeledett vagy ismeretlen játékokat játszhattak a gyerekek, felnőttek egyaránt. Az alábbi beszéd a megnyitón hangzott el.

Amikor a megtisztelő felkérést megkaptam, hogy gyermekkori játékaimról szólhatok, első gondolatként egy furcsa ellenmondás jutott eszembe: nekem kisgyermekként alig volt játékom, de mindig játszottam. A játék ugyanis egy furcsa szó, tárgyat is jelent és cselekvést

szedésből. A leggyakoribb, legtöbb gyereket érintő feladat azonban a libák és tehenek őrzése volt. Talán mai szemmel nem igazán élvezetes teendő, hiszen hajnalban keltünk, hogy még a tikkasztó meleg, a legyek, bögölyök megjelenése előtt jól lakjanak az állatok.

is. Játék a lego, de játék a bújócska is. És játék mindaz, amit az ember szívesen, örömmel, kedvvel csinál. Az örömmel végzett munka játékká válik, gyermeknek, felnőttnek egyaránt. Mikszáth Kálmán élete során annyit írt, hogy munkáit száznál több könyvbe gyűjthették össze. Mégis mikor munkásságát méltatták, csak annyit mondott, hogy életében nem dolgozott, csak játszott.

No de térjünk vissza az én gyermekkormra, amely innen nem túl messze, Herencsényben zajlott. Szegények voltunk, mint akkoriban a nógrádi kis falvak paraszt családjai általában, de mégsem a pénztelenség jut eszembe, hanem egy paradicsomkert, amelyet aranyos ragyogással von be az emlékezet.

Akkoriban bizony a gyerekeknek ki kellett venniük a részüket a családi munkából, a kapálásból, a szénabetakarításból, a gyümölcs-

A korai kelés azonban csak egy pillanatnyi kellemetlenség. Az öltözködés nem sok időt rabolt, a pizsmánk és nappali sortunk egyaránt a hetente cserélt fekete klott gatyá volt, ehhez csak egy trikót vagy inget rántottunk magunkra. A fényűzőbbek vászon dorcót is vettek, a környéken így hívták a legelterjedtebb nyári lábbelit.

Kinn a határban olyan zsvajv fogadott, mint egy majálison. A hatalmas libafalkák, a csordányi tehen őrzésére több tucat gyerek verődött össze. Maga a pásztorkodás unalmas feladat lenne, de a jószág legel magától is, csak olykor-olykor kell rápillantani, visszaterelni a mezőre, tarlóra. Közben játszhattunk, hasznosat és haszontalant egyaránt. A libapásztorsághoz kötődő hasznos passzió a kalászszedés volt, a lányok-fiúk egyaránt szerették. A kombájnok elterjedése előtt

ugyanis sok búzaszálát elhagyott a kaszás, vagy az aratógép. Ezeket szedtük össze, és otthon egy ponyván bottal kicsépeztük. Jól jött ez a néhány maréknyi szem is, hiszen a téjesztetés miatt jórészt üresen álltak az egykori hombárok, gabonás zsákok.

Kevésbé hasznos, de annál izgalmasabb játék volt a fogócska, bújócska, hát még az egér és ürge vadászat. Fél nap alatt száznál is több egér esett áldozatul vadászszenvélyünknek. Az egérfogás lényege az volt, hogy minden egérlyukhoz odaállt egy fiú, az egérjáratok ugyanis több kijáratral rendelkeztek. Valaki az egyik egérlyukon bedugott egy rugalmas fűzfavesszőt, amely igazodott a járat kanyarulataihoz, és a vége egészen a pocokfészekig elért. Az idegen tárgy megriasztotta a fészekben tartózkodó egereket, igyekeztek kimenekülni a szabadba. A lyuknál lesben álló fiú elkapta. Nagyobb szakértelmes igényelt az ürgeöntés, és csapdázás, de erről majd máskor mesélek.

A fiúk vadászszenvélye egyébként összehasonlíthatatlanul vehemensebb volt, mint a maiaknak. Minden fiúnak volt csúzlja és bicskája, nélkülük nem is léphettünk ki a házból. Számunkra a veréb az első számú közellenség volt, minden alkalmat megragadtunk, hogy lelőjük, vagy a fészket kiszedjük. Szigorúan különbséget tettünk a hasznos és káros madarak között, a fecskét, az énekes madarakat soha nem bántottuk.

Igyekeztünk minél több madárfészket felfedezni, és ezeket naponta megnéztük, hogyan gyarapodnak a tojások, miként kelnek ki a kismadarak. Egymás előtt szívesen dicsekedtünk a titkos fészkeinkkel, emlékszem milyen büszke voltam arra, amikor ökörszemfészket találtam sok borsó nagyságú tojással.

Fészekkeresés közben csúzli ágakokat is gyűjtöttünk, mert a csúzlira olyan büszkék voltunk, mint a vadász a fegyverére. A csúzli ágasnak kifogástalanul szimmetrikusnak kellett lennie, erre kitűnő volt az orgona és a veresgyűrű. A csúzligumi a legtöbbször bicikli belsőből készült, de az igazán menőknek sárga nyersgumit sikerült szerezni, ez jelentősen nagyobb tűzerővel rendelkezett. A kőtartó bőrdarabnak a legjobb a cipő puha nyelve volt. Előfordult, hogy valaki a még hordott cipő nyelvét vágta ki. A papa ilyenkor egy másik bőrt vett elő, a nadrágszíjat.

A harcias játékok sorába tartozott még az íj, amelyet fűzfából vagy birsfából készítettünk, a nyílvesszőhöz pedig erős nádszálakat kerestünk. Különösen megelégnünk a nyilazási kedvünk, amikor a Tell Vilmos című filmsorozatot kezdték vetíteni, országosan több tucat fiúnak lőtték ki a szemét. A lövöldözős játékok sorába tartozott, amikor eső után a puha agyagból gombócot formáltunk, és egy hosszabb vesszőre tűzve háromszor-négyszer messzebbre tudtuk hajtani, mint pusztá kézzel.

Mielőtt a kedves szülők megrónának, hogy veszélyes játékokat éleszték fel, gyorsan áttérek az

ártalmatlanabb játékokra. Tavasszal a fűzek rügyfakadása idején a nedvdús kéreg könnyen elválík a fájától. Ez a sípkészítés ideje. Ha valaki ezt lekési, a bodzafa lyukas szárából furulyát készíthet, vagy – már megint visszatérek a harcias játékokra – kitűnő vízipuskát, aminek 10–15 méter volt a hatótávolsága. A vízpuska leginkább az injekciós tű, vagy a vízpisztoly elvén működött, egy dugattyú nagy erővel kipréselte a leszűkített résen a vizet.

A hangszereknél maradvá a nádból és a kukoricaszárból hegedűt készítettünk. Különböző füvek és levelek a száj elé vagy a nyelvre helyezve szintén alkalmasak különféle füttyök, hangok készítésére.

Az állatok őrzése mellett még sok más munkát bíztak akkoriban a gyerekekre. Szerettünk például a határba ténykedő, vagy a cséplőgépnél dolgozó felnőtteknek reggelit, ebédet hordani. A kombájnok előtti időkben az aratás és cséplés igen nehéz fizikai munka volt, a nagy meleg és kora hajnaltól késő estig tartó fizikai erőfeszítés próbára tette a legerősebb embert is. Ilyenkor kiadós és finom étkezést kellett biztosítani a munkásoknak, egyébként kimerültek, és nem bírták a hajtást. Ezért reggel és délben meleg, főtt ételeket készített a gazdasszony. Reggelire tojás, lecsó, sült kolbász, gomba, szalonna, tejeskávé, tea volt a menü. Délben pedig leves, főzelék és húsféle, tészta, kalács került az ételhorodba, kosárba. Amíg a felnőttek ettek, mi körbejártuk a hatalmas cséplőgépet, megmértük magunkat a mérlegen. Különösen finom volt az a néhány kanál étel, amit meghagytak, ezt mi mindig megettük, és áhítattal ittunk a munkások alumínium kannájának langyos vizéből, mert ezáltal úgy éreztük, hogy mi is részesei vagyunk a munkának. Hazafelé már nem kellett sietnünk, egy kicsit játszottunk, fűz vesszőből bakszekeret készítettünk, a patakban békákra vadásztunk.

Mint a gyerekeknek általában, nekünk is erős mozgásigényünk volt, ezt rengeteg gyaloglással, futkározással elégítettük ki. Alig vártuk, hogy kevés eső essen, már mentünk gombát szedni, de számon tartottuk a szamóca, a szeder, a vadkörte, a kökény érését is. A tél végén nem maradhatott el a hóvirág-szedés, majd következett tavasszal az ibolya, májusban a törökszekfű. Suta csokrainknak örült édesanyánk, nagymamánk. A gombaszazon a kucsma, vagy Szent György gombával kezdődött, ezt követte a májusi és az erdőszéli pereszke, majd megjelentek a nemes vargányák, tinórák, róka gombák. Ősszel a lila pereszke, laskagomba termett utoljára.

Télen a szánkózás, a sinkózás, sízés, korcsolyázás volt a sláger. Korcsolya, gyári síléc, ródli azonban csak mutatóban volt a faluban, a legtöbbször házi készítésű alkalmatosságokkal próbáltuk utánozni a valódi sporteszközöket. Olykor négyen-öten álltunk sorba, hogy lecsúszhassunk a bognár által akácból kifűrészt nehéz sílécen. A rossz lábbelikben – sok gyerek télen gumicsizmába járt – rend-

szereken lilára fagyott a lábujjunk, az utána jelentkező viszkető-égető fájdalomtól hetekig szenvedtünk.

Az igazán szerencséseeknek szólójuk is volt, az egyenesen vetélkedett a bibliai paradicsomkerttel. A szőlők őrzése kellemes feladat volt, nem kellett kapálni, kötözni, és egyéb unalmas munkát végezni. Tüzet raktunk, szalonnát nyársaltunk, kolbászt, krumplit sütöttünk, s desszertnek mindig volt érett gyümölcs. A májusi cseresznye volt az első, és a birsalma zárta a szezon. Közben érett a cseresznyék tucatsnyifajtája, a piszkék, a ribizlik, a barackok, a ringlók, nyári almák és vérbélű körték. A fákon mókusok ugráltak, a földön gyíkok sütkéreztek. Olykor éjszakára is kinn maradtunk a felnőttekkel. Hajnalban a nyári párától terhes tisztáson őzikék legeltek, a felkelő nap gyémántporral hintette be a harmatos növényeket.

Ma a legkedveltebb nyári örömek közé tartozik a strandolás, nekünk erről magunknak kellett gondoskodni, a falun átfolyó patakokon gátakat emeltünk, ahogy mi mondtuk, tólat fogtunk. A zavaros, hűvös vízben hatalmasat lubickoltunk.

A játékos testmozgásokban bizony jól megizmosodtunk, néhány fiú-lány szép sporteredményekre is képessé vált. Évente rendszeresen összemértük tudásunkat a szomszédos falvak iskoláival, Mindenki tudta, hogy ki a legjobb kislabdabó, magasugró, ki a leggyorsabb

futó, és persze a futball volt akkor is a sláger. Nagy dicsőség volt bekerülni a helyi csapatba, az iskolaiba, majd a falu csapatába. Aki nem fért be, az szurkolóként követte a helyi sztárokat.

Maradandó gyermekkori élmény volt a könyvek megjelenése életünkben. Ma nehezen képzelhető el, de az iskolás gyerekek kétharmada rendszeresen járt könyvtárba, és nem azért, mert a tanárok ezt elvárták tőlünk. Kalmár Misa barátommal hetente elolvastunk két-három könyvet, minden ifjúsági regényen és történelmi témájú kiadványon átrágtuk magunkat. Misa rövid életét segéd munkásként élte le, de haláláig megmaradt benne a könyvek szeretete.

Ebben a világba érkezett a televízió, amely a hatvanas évek közepén-végén terjedt el a nógrádi falvakban. Nagy televíziós élményünk a Tenkes kapitánya volt, ennek alapján hatalmas csatákat vívtunk. De hasznos tevékeny szabadidőnkből egyre többet vett el tévé, kevesebb lett a közös játék. Visszatekintve életem ötvenhárom évére a játékos esztendőik maradtak meg bennem élesen, a többiből nehezebben tudok emlékeket összeszedni.

Semmi nincs olyan meghatározó az ember életében, mint amit játékkal töltött. Ahogy mondtam, a játék nem más, mint az a tevékenység, amit örömmel végzünk. Lehet ez hobbi, sport vagy munka, játszva erősíti a testet és lelket.

Pekár István

Óvoda

Szeptember 1-én indul az új nevelési év.

Óvodánkban jelenleg 16 kisgyermek nevelése, gondozása folyik, közülük 3 új belépő, ők a legkisebbek: Dropka Alíz, Fábíán Bence és Szalai Szabolcs.

Főzzünk játszóteret!

Folytatódik az Unilever Magyarország Kereskedelmi Kft. programja, melynek keretében a legtöbb Delikát 8 tasak vonalkódját beküldő település játszóteret nyerhet. Kérünk mindenkit, hogy a már jól működő gyűjtőakciót ne hagyjuk abba, újult erővel gyűjtögetssünk, és adjuk át a zacskókat Dropka Péterné Bendiák Mónikának, Bangó Zsanettnak vagy Barkó Ferencnének. Távolság élő rokonoknak, ismerősöknek is szóljunk, hogy gyűjtsék számunkra a tasakokat. Segítő készségüket köszönjük a kisgyermekes szülők nevében!

Elsőként Bednár József kombáj-
nossal találkozom. Kedves, ba-
rátságos természete bennem
is gyorsan feloldja a kezdő riporter
feszültségét.

– *Mióta is vagy a cég alkalma-
zottja, és mióta kombájnozol?*

– Öt éve dolgozok a cégnél, és
egy hónapja aratok. Ezt a New Hol-
land kombájnt amúgy Holes József,
a kft. egyik legrégebbi tagja vezeti.
Sajnos az aratás előtt eltörte a lá-
bát, neki ez az első éve, amikor
nem arat, nekem meg az első, ami-
kor kombájpra ülhetek.

– *Ilyenkor, aratás idején mennyi
időt töltötök a földeken?*

– Reggel féltízről este tízig arat-
hatunk, ha az idő engedi, a harmat-
tól függ. Hát nem egyórás munkáról
van szó, de hát ezért dolgozunk egy
éven át a földeken, hogy ilyenkor
minél többször teljen a magtartály.

– *Hogyan boldogulsz a gépe-
zettel, kiismerted a fortélyait az el-
múlt hetekben?*

– Igen megszoktam. A kezelése
nem olyan bonyolult, mint kívülről
látszik de a javítása annál inkább. Ez
már tele van tűzdelve elektroniká-
val, nem egyszerű a hiba javítása.

– *Időjárás látom nem volt ke-
gyes hozzátok?*

– Hát nem, már régen végez-
nünk kellett volna az egész aratás-
sal, de nagyon esős volt a nyár.
A termés jó, csak az ára alacso-
nyabb, mint tavaly. A sikértartalom-
mal se lenne probléma, de a sok
csapadék miatt sokat átminősíte-
nek takarmánybúzának.

A következő kombájnos Istva-
novszki Ferenc. Mozdulatai kimér-
tek, személye magabiztosságot és
nyugalmat áraszt. A cég rangidős
alkalmazottja, a rátermettség, és a
tapasztalat, valamint a család sze-
retete együtt adja ezt az irigylet ki-
egyensúlyozottságot.

– *Mikor ismerkedett meg a me-
zőgazdaság rejtelseivel, milyen gé-
pekkel aratott eddig?*

– Több, mint 40 éve, 1967-étől
dolgozom a mezőgazdaságban, és
34 éve aratok. Sok érdekes géppel
arattam már, kezdetben a szovjet
Szk-5-ös kombájnnal, majd a né-
met E-16-os és E-17-es kombájnok-

Aratók között

Nyílt lélekkel könnyű a munka

**A gabona betakarítás utolsó napján értem el az aratókat a Töröktemplomi táblában, ár-
pát arattak. A hatalmas gépek távolról lassan, méltóságteljesen haladnak, azt hihetnénk,
hogy maguktól aratnak. Vajon akik a gép monstrumokban dolgoznak, miként élik meg a
betakarítás nehéz heteit? A kérdésre keresem a választ a gépkezelőktől, akik figyelmet
igénylő teendőik ellenére segítőkészek voltak, ahogyan a Cserhát-Szolig Kft. vezetői is.**

kal. Ezek már valamennyivel ké-
nyelmesebbek voltak, és keveseb-
bet fogyasztottak. Többet bírtunk
velük aratni. Most pedig a cég leg-
nagyobb és legkorszerűbb kom-
bájnján vagyok, a New Holland TX-
65-ön. Ez kényelemben és technikai
megoldásaiban is kimagasló, de ezt
is vezetni kell! Akár 15–20 hektárt is
learatok vele naponta, persze minél
nagyobb a termés, annál lassabban
haladunk, de ez egyáltalán nem baj.
A különbség a többihez képest: a
légkondicionáló, légpárnás ülés, a
számítógépes motorüzem figyelő,
de mér még a számítógép szem-
veszteséget, hektárt, a napi teljesít-
ményt, és szervizre is figyelmeztet.

– *Ezzel a kombájnnal nem volt
nagyobb gond eddig, pedig leara-
tott már jónéhány hektárt. A telje-
sítőmenny azonban nem csak a gép-
től függ, hanem a kezelőjétől is...*

– Így van, nem volt még ezzel
semmi probléma, csak a kopó al-
katrészeket kellett cserélni. Ne is
kelljen, mert mélyen a pénztárcába
kell nyúlani, ha javításra kerül a sor.
Egy egyszerűbb alkatrész ára is el-
éri a százezer forintot, az elektroni-
káról, a komolyabb fődarabokról
nem is beszélve.

– *Sok földje van a kft-nek, mi-
lyen minőségű termőföld ez a többi-
hez képest?*

– Körülbelül 1200 hektárt
művelünk, ebből 400 hektár volt a
búza, 70 hektár árpa, és a repce,
ami mostanában jól fizet. Halápon
csak ezt vetettük. Ez a Töröktemp-
lomi tábla régebben jobb volt, a
hegyoldalról a termőréteget az eső
évről évre mossakoptatja, de van
ettől rosszabb minőségű földünk is.

– *Dolgozik más gépen is, melyik
munkát kedveli a legjobban?*

– Szeretem az aratást, de a be-

Bednár József

takarítás végére unalmassá válik egy kicsit. De
majd izgalmas lesz újra, ahogy közeledik a követke-
ző aratás. Dolgozok traktoron is, a talaj előkészítést
szeretem igazán. Egy új, 265 lóerős Deutz traktort
vezetek. Egyetlen hibája van, hogy többet fogyaszt,
mint a jól öreg Rába, pedig teljesítményben ugyan-
azt nyújtja. Régen persze vezettem 300 lóerős orosz
monstrumot is, aminek egy benzinkút sem volt elég.

Istvanovszki Ferenc a vágóasztal előtt

Végezetül a legtapasztaltabb traktoros szállító-
val, Kelemen Ferencsel sikerült szót váltanom, sőt
lencsevégre kaptam unokájával, akiről úgy gon-
doskodott, mintha porcelán tojás lenne.

– *Ahogy látom az unoka is segít az aratásban?*

– Ő ki nem maradhat semmiből. Óvoda után ide
jön egyből, szórakozásnak tekinti az egészet.
A kombájnos ebédet különösen szereti, el kell rak-
ni belőle néhány falatot, hogy neki is maradjon.

– *Szereti a munkát, mióta dolgozik traktoros-
ként?*

Már 1966 óta dolgozok gépeken. szinte egy-
szerre kezdtem Istvanovszki Ferivel és Holes

Kelemen Ferenc unokájával

Jóskával. A kombájn viszont nem vonzott, elment tőle a kedvem fiatalon, amikor még fülke nélküliek

voltak. Aki abban a porban és melegben helytállt, azt igen sokra becsülöm. A mezőgazdasági munkát megszoktam, megszerettem, ebből nincs már visszaút, nyugdíjból innen megyek.

– *Látom, új traktora van, jól szolgál?*

– Igen, ez egy pár éves Deutz 160 lóerős traktor, nem volt még vele probléma. Nem is szeretem, ha más ül rá. Traktornak, kombájnnak egy gazdája legyen, mert akkor könnyebb vele boldogulni, észrevenni a hibákat.

– *A többiektől hallottam, hogy*

már a hangból is következtetni tud, ha baj van a géppel?

– Ez igaz, volt időm rá, hogy ki- tapasztaljam a gépeket.

Közel félnapot töltöttem az aratók társaságában, mondhatom csupa szív, rendes munkás embereket ismertem meg. A kombájnosok: Bednár József, Istvanovszki Ferenc, Varga Zsolt, a szállítók: Kelemen Ferenc, Bendiák Csaba, Horváth Kálmán, Mravik Zoltán voltak. A cég vezetői Borkó István és Benkó László, a riport megszervezésében Bednárné Kiss Éva segített.

Tácsik Báint

Emlékezés egy régi aratásra

Réges-régen más volt az aratás menete, mint manapság. Emberfüggő volt, az aratók száma határozta meg a munka gyorsaságát, na meg persze az időjárás, mint manapság is, ez még nem változott meg. Pál Péter napján kezdődött mindig az aratás. Reggel Liszkón elkezdtek a munkát, majd bejöttünk Herencsénybe misére, aztán folytattuk. Már tizenegy évesen markot szedtem, megvallo, nem könnyű munka egy gyerek számára. Liszkón arattam a legtöbbet, de voltam Mezőhegyesen is. A kép ott készült.

Liszkó-pusztán Keresztúri volt az aratógazda, 24 pár aratott a keze alatt. Én általában a bátyámmal dolgoztam, ő volt a kaszás. Nagyon kellett sietni a marokszedéssel, senki nem akart utolsó lenni a sorban. Mindenki a legjobbat akarta mutatni, hogy jövőre is szármitsanak rá, munkát tudjon vállalni. Ápám az aratáson vizes volt, hordta a frissítőt a munkásoknak. Csináltattam az aratásra szandált nekem, de véresre törte a sarkamat. Ekkor ő maga készített újat nekem, ebben már jobb volt dolgozni, meggyógyult a lábam is. Később a kasza is beleszaladt a lábamba az egyik aratáson, alig tudták megmenteni. Lassan gyógyult, mert dolgoznom kellett így is.

A marokra szedett gabonát harmaton kötöttük fel. Két marok volt egy kéve. A kévéket aztán csomóba raktuk úgy, hogy a kalászkok esőben ne ázzanak meg. Amikor ezzel végeztünk, összegereblyéztük a tarlót, majd ezt is csomóba raktuk. Az árpa aratása rosszabb volt, mert szúrta nagyon, és kicsi volt a szára. Nehéz volt megfogni.

Aludni nem mentünk haza, erre nem volt idő. Az erdőben aludtunk vagy az erdő szélében. Virra-

dáskor újra munkához láttunk, egy hónap alatt végeztünk. A határban reggeliztünk és ebédtünk, az ételt Nelázdsról hozták. Amikor vége lett a munkáknak bearatási ünnepet tartottunk. Az eseményen finom ételt főztek, és borral is kínálták az

Aratás 1940-ben

aratókat. Ez délutános program volt, hétköznapi is megtarthatták.

A gépelés ezután következett, főleg férfimunka volt, jól lehetett vele keresni. A terményt Nelázdsón és Liszkón magtárakba tárolták. Nem adták el, ebből fizették az aratókat, cselédeket. Minden egyes szemet megbecsültek-felhasználtak élelemnek vagy takarmánynak.

Tácsik Jánosné Bartus Erzsébet visszaemlékezését lejegyezte **Tácsik Báint**

Óvodások az aratásban

A nehéz anyagi körülmények miatt sajnos idén az óvodások nem jutottak el sehová kirándulni. Azért mi mindent megtettünk, hogy egy kis örömet szerezzünk nekik. A Cserhát-Szolg Kft. vezetősége lehetővé tette, hogy gyermekeink betekinthesse, a számukra ismeretlen mezőgazdaság világába. Az önkormányzat jóvoltából az ovisok elindulhattak az iskola busszal a nagy útra.

Először a gépműhely telephelyére, Bodóvölgybe mentünk. Talán itt érezték a legjobban gyermekeink magukat, megnézhatték a javító-műhelyt (szerelőaknát), ahol számukra sok idegen szerszám, gép volt. A kft. dolgozóinak segítségével beleülhettek a kombájnnba, traktorba is. A nyári nagy hőség, meleg őket nem zavarta, de nagyon nagy örömmel fogadták a cég meglepetését, egy kis üdítőt, ropit.

Ezek után magát az aratást néztük meg. A kicsik közelről láthatták, hogy a kombájn miként dolgozik, utána végigkísérhették a learatott búza útját. Láthattuk a kombájn hogyan üríti ki a szemet a szállító járműre, és az hogyan kerül be a tárolóba, a II-es telepre.

Nincs nagyobb öröm, sem szülőnek, nagyszülőnek, óvónőnek amikor látjuk gyermekeink szemében a ragyogást, az örömet ahogyan emlékeikről mesélnek. Igazi felejthetetlen nap volt ez mindenki számára.

Bednárné Kiss Éva

Negyven évvel ezelőtt vonultak be a Varsói Szerződés csapatai Csehszlovákiába. A kerek évfordulón Európaszerte visszaemlékezéseket tartottak. Számunkra ez nem csak egy konfliktus volt a világban, hiszen falunkon keresztül vonult a magyar csapatok egy része.

Dropka József így emlékszik vissza:

– Huszonkilenc éves voltam 1968-ban, autóbuszvezetőként dolgoztam a Balassagyarmat-Herencsény-Pásztó útvonalon. A tankok és gumikerekes katonai járművek már augusztus 21-e előtt a Pásztó felé vezető út melletti erdőben állomásoztak. Az út mellett őrszemek álltak, akik nem engedték, hogy megálljunk, bámészkodjunk, vagy beszéljünk a katonákkal. Akkor az a hír járta, hogy gyakorlatozni jöttek ide, megszállásról szó sem volt, nem is gondoltunk rá!

A csehszlovákiai bevonulás

Augusztus 21-én éjjel egy óra-kor Cserhátsurányból tartottam hazafelé biciklivel, amikor összehalálkoztam a Pásztó felől vonuló konvojjal. Annyi hely sem maradt az úton, hogy a padkára húzódjak, az árokba kellett belépnem, amíg elvonultak. Félelmetes volt! Akkor nem tudtuk, hogy mi történt, a rádió sem mondott semmit, azt hittük, hogy kiűtött a háború.

Pekár István: – Alig tizenhárom éves voltam akkor, néhány emlékfoszlány bennem is maradt. Édesapám a reggeli kocsmalátogatás után hozta a hírt, hogy kitört a háború, az oroszok és csatlósaiak megszállták Csehszlovákiát, azonnal elkezdte a Szabad Európát keresni a rádión. Minden zavarás ellenére

annyit hallottunk, hogy Prágában halottak vannak, házak égnek. Az emberek azonnal megindultak a boltba, cukrot, sőt, petróleumot vásárolni, engem is elküldtek. A falun átvonuló hadoszlop szinte teljesen tönkretett az utat, a láncaltapok a rossz minőségű bitumenes út zúzott kőveit kikaparták, hatalmas kátyúk éktelenkedtek mindenütt.

A boltban újabb híreket hallottam: Egy tank a szerpentinnél lecsúszott az útról, és a meredek hegyoldal egyik fájánál felakadt. Éppen akkor mentették ki. Voltak, akik azt mondták, hogy az útmenti árokban a vonuló járművekből kidobott leveleket találtak, amit aztán postára adtak. Hirtelen bejött a boltba idősebb Szandai Józsi bácsi, aki akkor éppen a fia helyett a postási teendőket látta el. A postával rendszeresen érkező élesztőt hozta. Látva az izgatott tömeget, elkiáltotta magát:

– Asszonyok, Szlovákiába felrobbantották az élesztőgyárat, vegyenek amennyit bírnak, mert ez se lesz!
Lejegyezte: **Ambrózi Erzsébet**

Elfeledett ételeink

A kenyérsütés

Nem is olyan régen még minden falusi háznál megvolt a kenyérsütő kemence, amiben a család heti kenyér-szükségletét megsütötte a háziasszony. A kemencében süteményeket, tésztákat, lángost is sütöttek, szilvát, gombát aszaltak, de a nedves fa megszáritására is szolgált.

A kenyérsütés nagy figyelmet igénylő munka volt. Ismerni kellett a kováskészítés titkát, a dagasztás módját, a kemence felfűtésének idejét, a sütés fortélyait.

A munka a liszt előkészítésével kezdődött. A kamrából behozták a lisztet a konyhába, és a dagasztóteknőbe szitálták annyit, amennyi kenyeret sütni akartak. A lisztet szakajtóval mérték a teknőbe. Általában 4–5 kenyert sütöttek meg egyszerre, ez egy hétig elég volt a családnak.

Ezután langyos vízbe áztatták az előző kenyértésztából eltett ökölnyi nagyságú kovászt. A kovászt élesztő helyett használták, akkoriban még nem lehetett élesztőt kapni. A beáztatott kovászhoz liszt hozzáadásával elkészítették az „előkovászt”, amit kiskováznak is neveztek. A kiskovász tejet lisztel szórták meg, és letakarták, hogy melegen legyen. Keresztet vetet-

tek rá, hogy jól sikerüljön. Amikor a kovász kész volt, következhetett a dagasztás.

A kenyértészta dagasztása fárasztó, nehéz munka volt, jó erőben kellett lennie annak, aki hozzáfogott! A teknőben szétterülő tésztát oldalról középre felhajtogatták, majd ökölbe szorított kezükkel felváltva nyomkodták, így ismételve mindaddig, amíg a tészta már nem terült szét, hanem felfelé emelkedett, s a kézre már nem ragadt rá. A dagasztás legalább egy órában át tartott.

Ezután következhetett a szakajtás. A szakajtókba beleterítették a szakajtóruhát, meglisztezték. Elsőként a következő sütéshez, a kiskovász készítéséhez szükséges tésztát vették el, majd leszakítottak a tésztából egy kenyérnyi darabot. A teknő egyik sarkában lisztel megformázták, és a szakajtóba tették. Így szakajtották ki a többi kenyeret is. A szakajtóruha négy sarkával betakarták a tésztákat, majd az egészet tiszta abrosszal, sőt párnával is betakarták, és egy órát pihentették, kelesztették.

Eközben a kemencét már begyújtották, és elkezdték felfűteni. Ez két órában át is eltartott. A tüzet piszkavassal elrendezgették a kemence alján, hogy jól szétterüljön, és mindenütt

egyenletes meleg legyen. Amikor már elég meleg volt a kemence, a parazsat a kemence elejére húzták, és feltörölték a hamut a kemence aljáról. A kemencéhez odakészített sütőlapátot meglisztezték, és a szakajtók-ból sorba berakták a kenyereket. Tollseprővel mind-egyiket megkenték vízzel, hogy szép fényes legyen a teteje. Közben figyelték, hogyan sülnék a kenyerek: ha nagyon pirult, a tüzet kihúzták a kemencéből, ha nem, otthagyták. Amikor megsültek a kenyerek, a lapáttal kiszedték, a kamrába vitték, kihűtötték.

Elsőként mindig azt a kenyeret vágta fel, aminek valami hibája volt. Szokás volt minden kenyér első megsegezésekor keresztet vetni a késsel a kenyér alája.

Ambrózi Erzsébet

Fonó

Július utolsó hetében egyhetes látogatásra csángó gyerekek érkeztek Balassagyarmatra. A 7–12 éves gyerekeket patrónusai és vendéglátói, dr. Czibalmos István és Jónás Csaba kísérte a Herencsényi Fonóba, ahol a Hagyományörző Népdalkör tagjai népviseletben fogadták őket. A kis vendégek örömmel vették a kínálást a sajátkezüleg sütött süteményből, és az almából. Ezután a házigazdákkal együtt mentek a Palócok Vigyázó Keresztjéhez, ahol együtt imádkoztak, énekeltek. Visszatérve a Fonóba, az asszonyok bemutatták a vendégeknek a fonást, közben énekeltek, beszélgettek. Bartus Józsefné Teréz néni meséssel szórakoztatta a gyerekeket. A közel 3 órás együttlét mindannyiuk számára felejthetetlen élménnyé vált.

Szép lányaink sikere

Az idén is részt vett balassagyarmati Szent Anna-napi búcsún a herencsényi Hagyományörző Népdalkör. A Palóc Szépe öltözetverseny menyecske-kategóriájában 2. helyezést nyert **Rigó Rebeka**, akit újmenyecskeként öltöztettek fel. A leány-kategóriában **Galanics Petra** a 3. díjat érdemelte ki. Gratulálunk a lányoknak és felkészítőiknek is!

Születés

2008. július 27-én megszületett **Szalai Vivien**.

Szülei **Szalai János** és **Herceg Ágnes**.

*Mindannyiuknak sok boldogságot
és jó egészséget kívánunk!*

Lakossági felhívás!

Tisztelt herencsényi polgárok!

Kis falunkban a TELEHÁZ működése gyökeresen megváltozott! A Herencsényi Polgármesteri Hivatal, és a Balassagyarmati Munkaügyi Központ közös összefogása révén a **FIP hálózat** részévé váltunk. Már nem csak a tizenévesek vehetik, (veszik) igénybe a Teleházat. Minden nap szívesen látunk felnőtt álláskeresőt, bármilyen kérdéssel bátran fordulhatnak hozzánk.

Kiemelt álláskeresői lehetőség nagykorúak számára minden hónap második hetének szerdai napján!

A FIP hálózat működtetése!

A program célja: A Balassagyarmati Kistérséghez tartozó településeken Foglalkoztatási Információs Pont (FIP) hálózat kialakítása. A foglalkoztatás, és egyéb információk hozzáféréseinek segítése, az információ áramlás biztosítása. A községben lehetőséget teremteni a munkaügyi szolgáltatások megismerésére. A FIP helyeken az érdeklődők: aktuális állásokról, képzésekről, munkaerő-piaci programokról, alkalmi munkavállalói könyvekről és támogatási lehetőségekről tájékozódhatnak.

A program célcsoportja: Hátrányos helyzetű álláskereső, akik foglalkoztatása az elsődleges munkaerő-piacon nehézségekbe ütközik. (Pl.: pályakezdek, 50 év felettiek, nők stb.)

További lehetőségek: önéletrajzzal, szakmai önéletrajzzal, motivációs levéllel, kísérőlevéllel kapcsolatos szerkesztési segítségnyújtás, és tanácsadás.

Kelemen Mária, FIP tanácsadó

Augusztusban őket ünnepeljük!

Augusztus 3-án	15 éves	Kelnár Alex	Petőfi u. 8/a.
	70 éves	Kollár Istvánné Koplányi Ilona	Dózsa u. 8
Augusztus 8-án	70 éves	Jusztin Jánosné Keresztúri Erzsébet	Szabadság u. 12.
Augusztus 12-én	35 éves	Novák Zoltán	Béke u. 19.
Augusztus 14-én	30 éves	Burger Gábor	Petőfi u. 31.
Augusztus 20-án	80 éves	Vizdák Istvánné Horák Mária	Hunyadi u. 4.
Augusztus 22-én	25 éves	Majdán Kitti	Kossuth u. 140.
Augusztus 23-án	65 éves	Zelenák Vendelné Katulin Margit	Kossuth u. 34.
Augusztus 24-én	25 éves	Oláh Gábor	Kossuth u. 58.
Augusztus 31-én	35 éves	Csonka Csaba	Szécsényi u. 9.

Isten éltesse Mindannyiukat!

Múlnak a gyermekévek...

Idén érettségiztek:

- Kremnicsán Szandra**
Mikszáth Kálmán KÉVIG Középiskola, Balassagyarmat
Továbbtanul: J. L. SEAGULL Szakképző Iskola, jogi asszisztens szak, Salgótarján
- Pszota Bettina**
Mikszáth Kálmán KÉVIG Középiskola, Balassagyarmat
Továbbtanul: Budapesti Gazdasági Főiskola, pénzügyi szakügyintéző szak – felsőfokú szakképzés, Budapest
- Szedlák Dorina**
Balassi Bálint Gimnázium, Balassagyarmat
Továbbtanul: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, óvodapedagógus szak, Vác
- Varga Judit**
Balassi Bálint Gimnázium, Balassagyarmat
Továbbtanul: Budapesti Gazdasági Főiskola, idegenforgalmi szakmenedzser szak – OKJ képzés, Bp.

Idén szerzett diplomát:

Varga Zita → Eszterházy Károly Főiskola, informatika-könyvtár szak, Eger
Horák Anita → Eszterházy Károly Főiskola, matematika szak, Eger
Kosik Zsanett → Általános Vállalkozási Főiskola, vállalkozás szervező közgazdász szak, Budapest

Szívből gratulálunk az elért eredményekhez! A továbbtanuló diákoknak pedig sok sikert kívánunk a következő évekre!

Pszota Csilla

*„És az Isten letöröl minden könnyet a szemükről,
és a halál nem lesz többé,
sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom...”*

Kegyelettel búcsúzunk...

2008. augusztus 5-én, 82 éves korában elhunyt

Csampa Istvánné (Veres Erzsébet).

Született 1926. január 17-én, meghalt 2008. augusztus 5-én.

Emlékét megőrizzük!

Szervezőtrágya eladó

A H-Farmer Bt. értesíti a lakosságot, Mázsánkénti ára rakodással 200 forint!
hogy érett, földes karámrágya eladó. Fábíán László: 30/9-108-867